

Dan-Alexandru GUNĂ

**Specificitatea reglementării
diferendelor în cadrul
organizațiilor economice**

EDITURA LUMEN
în elita editurilor românești

SPECIFICITATEA REGLEMENTĂRII DIFERENDELOR
ÎN CADRUL ORGANIZAȚIILOR ECONOMICE

Dan Alexandru GUNĂ

Copyright Editura Lumen, 2020

Iași, Țepeș Vodă, nr.2

Editura Lumen este acreditată CNC SIS

edituralumen@gmail.com

prlumen@gmail.com

www.edituralumen.ro

www.librariavirtuala.com

Redactor: Roxana Demetra STRATULAT

Design copertă: Roxana Demetra STRATULAT

Reproducerea oricărei părți din prezentul volum prin fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată, indiferent de mediul de transmitere, este interzisă.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GUNĂ, DAN

**Specificitatea reglementării diferendelor în cadrul
organizațiilor economice** / Dan Gună. - Iași : Lumen, 2020

ISBN 978-973-166-565-8

330

Introducere

Prezenta lucrare reprezintă un demers în direcția surprinderii specificității mecanismelor de soluționare a diferendelor de natură economică dintre state prin intermediul organizațiilor internaționale menite să faciliteze cooperarea economică dintre acestea. Organizațiile internaționale reprezintă forme instituționalizate ale cooperării economice dintre state. În prezent în condițiile crizei economice generate de către pandemia de COVID 19, credem că aceste mecanisme din cadrul organizațiilor dar și al tratatelor bilaterale în domeniu vor fi din ce în ce mai solicitate, importanța crescându-le exponențial. Pe acest fundal, anumite diferende preexistente (precum cel dintre S.U.A și China) este posibil să se agraveze, existând deja declarații politice la nivel înalt cu privire la tragerea la răspundere a Chinei pentru prejudiciile economice ale crizei sanitare. De asemenea, considerăm că vom asista la schimbarea de viziune în domeniul cooperării economice în sensul unei scăderi a acesteia pe termen scurt și mediu datorită relocării unor lanțuri de producție și comercializare din China spre Europa și S.U.A. Pe acest fundal destul de agitat al relațiilor internaționale este foarte posibil să apară încălcări frecvente ale acordurilor comerciale, și nu numai, fiind o bună oportunitate de testare a eficienței mecanismelor de soluționare a diferendelor economice, în special al OMC-ului dar și a organizațiilor regionale.

Sistemul OMC de rezolvare al diferendelor este un element esențial pentru garantarea siguranței și previzibilității sistemului comercial multilateral. Organele implicate în soluționarea diferendelor sunt: organul de soluționare a diferendelor, panelurile (grupurile speciale), secretariatul,

organul de recurs. Responsabilitatea principală revine O.S.D., care este de fapt, Consiliul General al O.M.C. și care exercita și această funcție. Este un sistem pe care l-am caracteriza ca fiind unul quasi-jurisdicțional, îmbinând mijloacele diplomatice cu cele judiciare, de influență occidentală. Această caracteristică duce la posibilitatea participanților de a opta pentru mijloace a căror desfășurare o pot influența direct (precum negocierile) dar și mijloace care depind de decizia terțului (cum este cazul Organului de recurs, care este organ permanent, activitatea acestuia limitându-se la judecarea aspectelor de drept și a celor ce țin de interpretarea legii). Legat de specificitatea acestui mecanism merită subliniat faptul că, deși formal persoanele juridice private nu au acces la jurisdicția O.M.C- ului, companiile private sunt „quasi-actori” ai sistemului deoarece ele joacă un rol important în rezolvarea diferendelor, putând influența modul în care statele folosesc sistemul organizației, datorită influenței economice, politice pe care au asupra acestora. De asemenea, legat de sfera participanților la procedura de reglementare a diferendelor de la O.M.C. există numeroase discuții în legătură cu implicarea O.N.G- urilor. Problema participării O.N.G-urilor are legătură cu transparența acestei organizații, ele putând participa cu acordul părților. Ni s-a părut important să analizăm în studiul nostru și factorii care motivează recurgerea la acest tip de sistem și am reținut dintre aceștia: interesele comerciale, puterea economică și politică a statelor, capacitatea juridică și forma internă de organizare a statului. Decizia de a iniția o acțiune la O.M.C este un amestec de considerații politice, economice și legale. Statele vor deschide aceste proceduri atunci când beneficiile anticipate sunt mai mari decât costurile. Marile costuri pe care le implică un asemenea litigiu sunt de două feluri:

- politice, care includ orice formă de retaliere sau sancționare, pe care, eventualul reclamant le poate suporta ca replică la plângerea sa;

- logistice, incluzându-le aici pe cele financiare, instituționale, umane. Statele vor recurge la sistem când au un dosar solid și apreciază că sunt șanse de reușită. Un asemenea caz, presupune existența unui interes comercial, a unei jurisprudențe favorabile a O.M.C-ului și, de asemenea, posibilitatea de conformare din partea statului respectiv.

Sistemul quasi-judiciar este folosit în linii mari și la nivelul organizațiilor regionale, remarcând însă, că sistemul MERCOSUR este inovativ în raport cu cel al O.M.C pentru că permite de la început alegerea de către reclamant a sistemului de rezolvare. Acesta nu trebuie să fie neapărat cel al MERCOSUR, putând fi și un altul multilateral sau regional. Trebuie subliniat că odată ales acel sistem el are competența exclusivă asupra cazului împiedicându-se astfel conflictul de competență cu alte sisteme cum ar fi cel al OMC-ului.

În privința folosirii sistemelor analizate în practică se constată o utilizare consistentă a mecanismelor OMC și MERCOSUR, celelalte fiind folosite rar. O utilizare rară a sistemelor de soluționare se observă și în cazul acordurilor comerciale bilaterale datorită folosirii sistemului OMC, a metodelor diplomatice clasice (mai ales consultările neoficiale) dar și perioadei de timp reduse de la încheierea unora.

Capitolul 1. Cooperarea economică componentă importantă a relațiilor internaționale

1.1. Cooperarea economică. Noțiuni introductive

Cooperarea economică a fost definită în literatura de specialitate ca fiind: „o formă ideală de relații între state suverane care dispun de un complex economic încheșat și care duc în același timp o politică de extindere și diversificare a legăturilor economice externe”¹ Interacțiunea economică dintre state mult timp s-a bazat pe schimbul de mărfuri, comerțul fiind un factor dinamic de cunoaștere pentru popoarele lumii. Statele și-au extins treptat relațiile mergând de la colaborarea economică spre cooperare.

Dintre factorii apariției și amplificării cooperării economice internaționale în doctrină sunt menționați:

- progresul științifico-tehnic contemporan, care, prin amploarea și profunzimea sa, a provocat mutații structurale în toate sferile activității economico-sociale, inclusiv în relațiile economice internaționale.

- cooperarea economică internațională este și rezultatul tendinței de integrare economică a țărilor, pe de o parte, și de conservare a independenței lor economice și politice, pe de altă parte. Ea constituie calea rezolvării pașnice dintre cele două tendințe ale societății contemporane.

- cooperarea economică internațională este și urmarea unor probleme globale ale omenirii, care nu pot fi rezolvate

¹ Al. Albu, *Cooperarea economică și tehnico-științifică internațională*, București, 1973, p4.

decât prin cooperare, cum sunt: poluarea și degradarea mediului înconjurător, criza de materii prime și de energie, adâncirea decalajelor dintre economiile naționale, extinderea unor boli grave și în prezent incurabile etc. Factorilor menționați, care se referă la procese și structuri de esență ale evoluției economiei contemporane, li se adaugă și alte procese și circumstanțe politice și sociale specifice ultimei jumătăți de secol, care au exercitat și continuă să exercite o influență favorabilă asupra amplificării cooperării economice. Dintre aceștia amintim:

- prăbușirea sistemului colonial după al doilea război mondial și creșterea rolului statelor în cadrul economiei mondiale. Cooperarea economică a constituit o formă a circuitului economic mondial care, fiind avantajoasă pentru parteneri, a făcut posibilă convergența intereselor țărilor dezvoltate (care și-au pierdut monopolul asupra a trei resurse economice importante: materii prime și combustibil, resurse tehnologice și financiare) cu cele ale țărilor în curs de dezvoltare.

- creșterea rolului organizațiilor internaționale, în special al sistemului O.N.U, care au creat și perfecționat organisme specializate în scopul coordonării și stimulării colaborării economice dintre țările lumii pe multiple planuri.

- un rol important asupra extinderii și diversificării cooperării economice l-a avut și destrămarea sistemului socialist și eliberarea țărilor aparținând acestuia de sub dominația sovietică. Configurația economico-socială și politică a lumii contemporane este incompatibilă cu relațiile economice bazate pe dictat și subordonare politică, fiind favorabilă relațiilor de colaborare economică, care respectă autonomia și independența partenerilor și sunt reciproc avantajoase.²

² Steluța Buda, Gabriela Marinescu, *Economie politică Mondoeconomie. Relații economice internaționale*, coord. I.D. Adumitrăcesei, N.G. Niculescu, Elena Niculescu, Ed. Polirom, Iași, 1999, p.171-172.

O formă mai complexă de cooperare, de actualitate, în evoluție, este integrarea economică la nivel regional dar și global. Integrarea economică regională, rezultat al adâncirii interdependențelor dintre state, înregistrează în ultimii ani o evoluție continuă, atât sub aspectul formelor de înfăptuire cât și al consecințelor sale multiple, fiind unul dintre procesele economice cu implicații profunde în existența țărilor și popoarelor lumii.

Deși sunt întâlnite multe opinii, în practica economică, procesul integrării are o serie de caracteristici comune:

- o primă constatare este aceea că, în perioada postbelică adâncirea interdependențelor economice dintre state are un caracter obiectiv iar în condițiile economiei mondiale contemporane, procesul de integrare se realizează pe criterii calitativ - structurale noi. Orice abordare cu privire la conceptul de integrare, nu poate face abstracție de principalele tendințe manifestate în viața internațională. În condițiile noilor revoluții științifice și a telecomunicațiilor, a reorientării destinației capitalurilor pe piața internațională, a modificării structurii producției și a schimburilor comerciale etc., fiecare stat trebuie să descopere noi posibilități și căi de dezvoltare, atât în contextul național dat, cât mai ales în cel internațional. Apare astfel ca firească necesitatea dezvoltării economiei naționale în corelație cu dezvoltarea subregională, regională, continentală sau mondială. O națiune nu mai poate progresa fără integrarea în sistemul mondial economic

- o altă caracteristică a integrării macroeconomice interstatale o constituie instituționalizarea activităților de colaborare economică între statele membre, prin crearea și funcționarea unor organizații subregionale, regionale sau zonale. Structura și mecanismul de funcționare a acestor organizații integraționiste trebuie să respecte interesele țărilor participante, în relațiile reciproce dar și în relațiile cu celelalte țări nemembre ale grupării. Integrarea economică în structurile

regionale trebuie să conducă la înlăturarea totală a formelor de discriminare existente încă între economiile naționale. Organismele internaționale cu caracter integraționist s-au format prin participarea directă și nemijlocită a guvernelor statelor membre interesate de instituționalizarea proceselor de integrare economică regională.

- integrarea economică internațională poate fi considerată o modalitate calitativ superioară de colaborare a statelor, o cale de rezolvare a problemelor complexe și multiple cu care se confruntă omenirea, în condițiile adâncirii interdependențelor și care impune soluții concrete de acțiune. Apariția și funcționarea unor organizații economice la scară zonală, regională sau chiar continentală sub formă de - asociații, zone de liber schimb, uniuni vamale, piețe comune, uniuni economice etc. – sunt preocupări comune ale unor state de a găsi cele mai bune măsuri de acțiune pe calea cooperării generate de apropierea geografică sau de alte elemente de ordin economic, social, politic cultural, militar s.a.

Integrarea economică internațională nu se confundă cu integrarea internă care are la bază adâncirea interdependențelor dintre ramurile complexului economic național, dintre unitățile aparținând aceleiași ramuri sau unor ramuri diferite și nici cu integrarea anumitor zone teritoriale locale într-un anumit circuit național. Integrarea economică regională răspunde cerințelor de dezvoltare a economiilor naționale și de adaptare a acestora la un context global.

Tendența puternică, obiectivă și de durată spre integrarea regională este rezultatul acțiunii, printre altele, a amplificării interdependențelor economice dintre state, aspect definitoriu al perioadei postbelice, generat de condițiile specifice ale zonelor geografice și de structura economiilor naționale. Acest fapt a impus găsirea unor soluții adecvate de cooperare, potrivite realităților zonale, astfel încât fiecare țară să aibă posibilitatea participării la acele forme de conlucrare și

Gună Dan Alexandru este licențiat în Drept, al Facultății de Științe Juridice din cadrul Universității Valahia din Târgoviște, titlu obținut în anul 2002. Cu o experiență de 17 ani în domeniul învățământului universitar juridic, este autor al unei monografii, al unui număr de aproximativ 30 de articole și comunicări științifice. Titlul de doctor în drept, Magna cum Laude, l-a obținut la Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române, în domeniul dreptului internațional public, unde pe parcursul unei perioade de aproximativ 6 ani a aprofundat problematica rezolvării diferendelor internaționale prin mijloace politico-diplomatice, temă importantă, de permanentă și stringentă actualitate, de larg interes teoretic și mai ales practic, în relațiile interstatale și mediul internațional, în general.

“ Prezenta lucrare reprezintă un demers în direcția surprinderii specificității mecanismelor de soluționare a diferendelor de natură economică dintre state prin intermediul organizațiilor internaționale menite să faciliteze cooperarea economică dintre acestea. Organizațiile internaționale reprezintă forme instituționalizate ale cooperării economice dintre state. În prezent în condițiile crizei economice generate de către pandemia de COVID 19, credem că aceste mecanisme din cadrul organizațiilor dar și al tratatelor bilaterale în domeniu vor fi din ce în ce mai solicitate, importanța crescându-le exponențial. Pe acest fundal, anumite diferende preexistente (precum cel dintre S.U.A și China) este posibil să se agraveze, existând deja declarații politice la nivel înalt cu privire la tragerea la răspundere a Chinei pentru prejudiciile economice ale crizei sanitare. De asemenea, considerăm că vom asista la schimbarea de viziune în domeniul cooperării economice în sensul unei scăderi a acesteia pe termen scurt și mediu datorită relocării unor lanțuri de producție și comercializare din China spre Europa și S.U.A. Pe acest fundal destul de agitat al relațiilor internaționale este foarte posibil să apară încălcări frecvente ale acordurilor comerciale, și nu numai, fiind o bună oportunitate de testare a eficienței mecanismelor de soluționare a diferendelor economice, în special al OMC-ului dar și a organizațiilor regionale. ”

Autorul

